

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 22ας Μαρτίου 1977 *

Στην υπόθεση 78/76,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του VERWALTUNGSGERICHT Frankfurt am Main προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Steinike & Weinlig, Αμβούργο,

και

Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπούμενης από το BUNDESAMT FÜR ERNÄHRUNG UND FORSTWIRTSCHAFT,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 9, παράγραφος 1, 12, 13, παράγραφος 2, 92, 93 και 95 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους Η. Kutscher, πρόεδρο, Α. Μ. Donner και Ρ. Pescatore, προέδρους τμήματος, J. Mertens de Wilmars, Μ. Sørensen, Α. J. Mackenzie Stuart, Α. O'Keefe, G. Bosco και Α. Touffait, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. P. Warner
γραμματέας: Α. Van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

- 1 Με Διάταξη της 10ης Ιουνίου 1976, η οποία περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 2 Αυγούστου 1976, το VERWALTUNGSGERICHT Frankfurt am Main υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, διάφορα ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 9, 12, 13, 92, 93 και 95 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στα πλαίσια διαφοράς μεταξύ μιας γερμανικής επιχειρήσεως, προσφεύγουσας στην κύρια δίκη, και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπούμενης από το BUNDESAMT FÜR ERNÄHRUNG UND FORSTWIRTSCHAFT (Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Διατροφής και Δασοπονίας), αντικείμενο της οποίας είναι η συμφωνία προς το κοινοτικό δίκαιο μιας εισφοράς 20 000 γερμανικών μάρκων που εισπράχθηκε διότι η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη προέβη στην επεξεργασία χυμών εσπεριδοειδών που εισήχθησαν από την Ιταλία και από διάφορες τρίτες χώρες.

Η εισφορά αυτή προορίζεται, μαζί με άλλους πόρους διαφορετικής φύσεως, για τη χρηματοδότηση ταμείου προωθήσεως των πωλήσεων προϊόντων της γερμανικής γεωργίας, δασοκομίας και βιομηχανίας ειδών διατροφής (ABSATZFÖRDERUNGSFONDS DER DEUTSCHEN LAND-, FORST- UND ERNÄHRUNGSWIRTSCHAFT — στο εξής Ταμείο), που ιδρύθηκε με ομοσπονδιακό νόμο της 26ης Ιουνίου 1969.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του νόμου αυτού, το Ταμείο, μέσω οργανισμού αποκαλούμενου «CENTRALE MARKETING-GESELLSCHAFT DER DEUTSCHEN AGRARWIRTSCHAFT» (CMA) τον οποίο χρηματοδοτεί και ελέγχει, έχει ως στόχο «την προώθηση, βάσει συγκεντρωτικού συστήματος και με σύγχρονα μέσα και μεθόδους, της διαθέσεως και εκμεταλλεύσεως προϊόντων της γερμανικής γεωργίας, δασοκομίας και βιομηχανίας ειδών διατροφής, με το άνοιγμα και τη διατήρηση αγορών εντός της χώρας και στο εξωτερικό».

Η ενίσχυση χορηγείται στη γερμανική βιομηχανία ειδών διατροφής ανεξάρτητα του αν τα προϊόντα της παρασκευάζονται από πρώτες ύλες ή από ημιτελή προϊόντα εγχώρια ή προελεύσεως άλλων κρατών μελών.

Η Επιτροπή, η οποία ενημερώθηκε προηγουμένως, σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 3 της Συνθήκης, σχετικά με την πρόθεση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας να καθιερώσει την ενίσχυση αυτή, δεν προέβαλε αντιρρήσεις και έτσι οι εν λόγω νομοθετικές διατάξεις τέθηκαν νομότυπα σε ισχύ από την άποψη της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 93.

- 2 Η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη υποστηρίζει ότι οι εισφορές που της ζητούνται αντιβαίνουν προς τη Συνθήκη και συνεπώς δεν πρέπει να καταβληθούν αφενός διότι χρησιμεύουν για τη χρηματοδότηση ενισχύσεως που είναι εν πάση περιπτώσει ασυμβίβαστη με το άρθρο 92 της Συνθήκης και αφετέρου διότι, εφόσον επιβαρύνουν την επεξεργασία χυμών εσπεριδοειδών προερχομένων από άλλα κράτη μέλη, ενώ δεν υπάρχει παρόμοιο προϊόν στη χώρα εισαγωγής, συνιστούν είτε επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμούς, απαγορευόμενες από τα άρθρα 9, 12, και 13 της Συνθήκης, είτε εσωτερικούς φόρους που εισάγουν διακρίσεις έναντι προϊόντος προερχομένου από άλλο κράτος μέλος, αντιβαίνοντες προς το άρθρο 95.
- 3 Σύμφωνα με τον ομοσπονδιακό νόμο της 23ης Μαρτίου 1972, η επίμαχη εισφορά δεν επιβάλλεται επί της πραγματοποιούμενης σε γερμανική επιχείρηση επεξεργασίας «προϊόντος το οποίο, λόγω του είδους του, δεν ευδοκιμεί υπό φυσικές κλιματολογικές συνθήκες στην περιοχή που αποτελεί το πεδίο εφαρμογής του νόμου (περί του Ταμείου προωθήσεως των πωλήσεων)»· επομένως, οι χυμοί εσπεριδοειδών εξαιρούνται από την υποχρέωση καταβολής εισφοράς. Η επίμαχη εισφορά αφορά εντούτοις τους χυμούς εσπεριδοειδών που εισήχθησαν και υπέστησαν επεξεργασία πριν από τη θέση σε εφαρμογή του νόμου της 23ης Μαρτίου 1972.
- 4 Η απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω παρατηρήσεων.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 5 Το VERWALTUNGSGERICHT ερωτά πρώτον αν η διαδικαστική ρύθμιση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 93 της Συνθήκης ΕΟΚ εμποδίζει εθνικό δικαστήριο να ζητήσει την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως όσον αφορά το άρθρο 92 της Συνθήκης ΕΟΚ και να αποφασίσει κατόπιν σχετικά με την εφαρμογή της διατάξεως αυτής. Με το ερώτημα αυτό ζητείται κατ' ουσία να καθορισθεί η δυνατότητα επικλήσεως του άρθρου 92 της Συνθήκης στα πλαίσια των εννόμων τάξεων των κρατών μελών, είτε κατόπιν πρωτοβουλίας των ιδιωτών είτε εξ επαγγέλματος από τα εθνικά δικαστήρια.

- 6 Το άρθρο 92, παράγραφος 1 ορίζει τα εξής: «Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ Κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα συνθήκη ορίζει άλλως.»

Στις παραγράφους 2 και 3 του ίδιου άρθρου απαριθμούνται κατ' αρχάς τρεις κατηγορίες ενισχύσεων που δεν εμπίπτουν στην απαγόρευση της παραγράφου 1, στη συνέχεια τρεις κατηγορίες ενισχύσεων που μπορούν υπό ορισμένες προϋποθέσεις να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά και, τέλος, παρέχεται η δυνατότητα στο Συμβούλιο να καθορίζει άλλες κατηγορίες ενισχύσεων που θα εξαιρούνται επίσης από την ανωτέρω απαγόρευση.

- 7 Το άρθρο 93, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο της Συνθήκης ορίζει περαιτέρω τα εξής: «Κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους, το Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει ομοφώνως, ότι ενίσχυση που έχει θεσπισθεί ή που πρόκειται να θεσπισθεί από το κράτος αυτό, θεωρείται συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 92 ή των προβλεπομένων από το άρθρο 94 κανονισμών, αν εξαιρετικές περιστάσεις δικαιολογούν μία τέτοια απόφαση. Αν η Επιτροπή έχει κινήσει, ως προς την ενίσχυση αυτή, τη διαδικασία που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, η αίτηση του ενδιαφερομένου κράτους προς το Συμβούλιο έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της σχετικής διαδικασίας μέχρις ότου αποφανθεί το Συμβούλιο.»

Το άρθρο 94 της Συνθήκης παρέχει επί πλέον την εξουσία στο Συμβούλιο «να εκδώσει κάθε αναγκαίο κανονισμό για την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 και ιδίως να καθορίσει τους όρους εφαρμογής του άρθρου 93, παράγραφος 3 και τις κατηγορίες ενισχύσεων που εξαιρούνται από τη διαδικασία αυτή». Τέλος, όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αρμοδιότητες που παρέχονται στο Συμβούλιο από το άρθρο 42 της Συνθήκης.

- 8 Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η απαγόρευση που τίθεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 92 δεν είναι ούτε απόλυτη ούτε ανεπιφύλακτη, δεδομένου ότι η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου και η παράγραφος 2 του άρθρου 93 παρέχουν κατά περίπτωση στην Επιτροπή ευρεία εξουσία εκτιμήσεως και στο Συμβούλιο εκτεταμένη εξουσία να επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων κατά παρέκκλιση από τη γενική απαγόρευση της ανωτέρω παραγράφου 1.
- 9 Κατά την κρίση του ζητήματος αν μια κρατική ενίσχυση συμβιβάζεται ή όχι με την κοινή αγορά, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να εκτιμώνται οικονομικά

πολύπλοκα δεδομένα που υπόκεινται σε ταχείες μεταβολές. Για το λόγο αυτό, η Συνθήκη προβλέπει στο άρθρο 93 ειδική διαδικασία για τη διαρκή εξέταση και τον έλεγχο των ενισχύσεων εκ μέρους της Επιτροπής. Όσον αφορά τις ενισχύσεις που υπήρχαν ήδη κατά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης, η παράγραφος 2 του άρθρου 93 προβλέπει διαδικασία που καταλήγει ενδεχομένως σε απόφαση η οποία υποχρεώνει το οικείο κράτος μέλος να καταργήσει ή να τροποποιήσει την ενίσχυση εντός προθεσμίας που τάσσει η Επιτροπή. Όσον αφορά τις νέες ενισχύσεις που τα κράτη μέλη προτίθενται να θεσπίσουν, καθορίζεται προκαταρκτική διαδικασία χωρίς την τήρηση της οποίας καμία ενίσχυση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως νομότυπα χορηγούμενη. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Συνθήκη, στο άρθρο 93, αναθέτει στην Επιτροπή το διαρκή έλεγχο των ενισχύσεων· από αυτό συνάγεται ότι η διαπίστωση του ασυμβιβάστου μιας ενισχύσεως με την κοινή αγορά πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με την προσήκουσα διαδικασία, η εφαρμογή της οποίας εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Επιτροπής υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου.

- 10 Οι ιδιώτες δεν μπορούν επομένως, επικαλούμενοι μόνο το άρθρο 92, να αμφισβητήσουν τη συμφωνία μιας ενισχύσεως προς το κοινοτικό δίκαιο ενώπιον εθνικού δικαστηρίου ούτε να ζητήσουν από αυτό να διαπιστώσει, κυρίως ή παρεμπιπτόντως, τέτοιο ασυμβίβαστο. Η δυνατότητα αυτή υπάρχει, αντίθετα, εφόσον οι διατάξεις του άρθρου 92 έχουν συγκεκριμενοποιηθεί με τις πράξεις γενικής ισχύος που προβλέπονται στο άρθρο 94 ή με αποφάσεις επί συγκεκριμένων περιπτώσεων στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 93, παράγραφος 2.
- 11 Η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη προβάλλει σχετικά ότι το άρθρο 12 του κανονισμού 865/68 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των μεταποιημένων προϊόντων με βάση τα οπωροκηπευτικά, συνιστά μέτρο συγκεκριμενοποίησης και εφαρμογής κατά την ανωτέρω έννοια, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στους ιδιώτες να επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων το άρθρο 92 με σκοπό τη διαπίστωση του ασυμβιβάστου μιας κρατικής ενισχύσεως με την κοινή αγορά και ιδίως με την οικεία οργάνωση αγοράς.
- 12 Το ανωτέρω άρθρο 12 ορίζει τα εξής: «Υπό την επιφύλαξη των αντιθέτων διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα άρθρα 92, 93 και 94 της Συνθήκης εφαρμόζονται επί της παραγωγής και της διαθέσεως στο εμπόριο των προϊόντων στα οποία αναφέρεται το άρθρο 1.»
- 13 Το άρθρο 12 έχει ως στόχο, δυνάμει του άρθρου 42 της Συνθήκης, να καταστήσει εφαρμοστέες στα γεωργικά προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο του κανονισμού 865/68 τις διατάξεις των άρθρων 92 μέχρι 94, χωρίς όμως να τροποποιεί τη φύση και το περιεχόμενο των διατάξεων αυτών.

14 Τα ανωτέρω εκτεθέντα όρια της δυνατότητας επικλήσεως του άρθρου 92 δεν συνεπάγονται εντούτοις ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν να επιληφθούν διαφορών που τα υποχρεώνουν να ερμηνεύσουν — ενδεχομένως κατόπιν προσφυγής στη διαδικασία του άρθρου 177 της Συνθήκης — και να εφαρμόσουν τις διατάξεις του άρθρου 92, χωρίς ωστόσο να μπορούν να διαπιστώσουν το τυχόν ασυμβίβαστο μιας κρατικής ενισχύσεως με το κοινοτικό δίκαιο, εκτός από την περίπτωση ενισχύσεως χορηγούμενης κατά παράβαση του άρθρου 93, παράγραφος 3. Έτσι, ένα εθνικό δικαστήριο ενδέχεται να πρέπει να ερμηνεύσει και να εφαρμόσει την περιλαμβανόμενη στο άρθρο 92 έννοια της ενισχύσεως, για να κρίνει αν ένα κρατικό μέτρο που ελήφθη χωρίς να τηρηθεί η προβλεπόμενη στο άρθρο 93, παράγραφος 3 διαδικασία προηγουμένου ελέγχου έπρεπε να είχε υποβληθεί στη διαδικασία αυτή. Εν πάση περιπτώσει, σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθήκης, στα ίδια τα εθνικά δικαστήρια απόκειται να αποφασίζουν, όταν προσφεύγουν στη διαδικασία του εν λόγω άρθρου, σχετικά με τη σπουδαιότητα των υποβαλλομένων ερωτημάτων για την έκδοση της αποφάσεώς τους.

15 Στο πρώτο ερώτημα πρέπει συνεπώς να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις του άρθρου 93 δεν εμποδίζουν τα εθνικά δικαστήρια να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 92 της Συνθήκης, όταν κρίνουν ότι η απόφαση επί του ερωτήματος αυτού είναι αναγκαία για την έκδοση της αποφάσεώς τους· τα εθνικά δικαστήρια δεν είναι όμως αρμόδια να αποφανθούν — ελλείψει εκτελεστικών κανονισμών κατά την έννοια του άρθρου 94 — επί προσφυγής με την οποία ζητείται να διαπιστωθεί ότι μια υφισταμένη ενίσχυση που δεν αποτέλεσε αντικείμενο αποφάσεως της Επιτροπής υποχρεώνουσας το οικείο κράτος μέλος να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει, ή μια νέα ενίσχυση που θεσπίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 3, είναι ασυμβίβαστη με τη Συνθήκη.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

16 Το παραπέμπον δικαστήριο ερωτά δεύτερον αν στον όρο επιχειρήσεις ή ορισμένοι κλάδοι παραγωγής, κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης, εμπίπτουν μόνο ιδιωτικές επιχειρήσεις ή και ιδρύματα δημοσίου δικαίου χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό.

17 Το άρθρο 90, παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει τα εξής : «Τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες της παρούσης συνθήκης, ιδίως προς εκείνους των άρθρων 7 και 85 μέχρι και 94, ως προς τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα.» Σύμφωνα δε με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, «οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στους κανόνες της παρούσης συνθήκης, ιδίως στους κανόνες αντα-

γωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος θα αντέκειτο προς το συμφέρον της Κοινότητας».

- 18 Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι το άρθρο 92 της Συνθήκης καλύπτει το σύνολο των επιχειρήσεων, ιδιωτικών ή δημοσίων, και το σύνολο των κλάδων παραγωγής των επιχειρήσεων αυτών, υπό την επιφύλαξη μόνο του άρθρου 90, παράγραφος 2.

Επί του τρίτου και του τετάρτου ερωτήματος

- 19 Το παραπέμπον δικαστήριο ερωτά τρίτον αν η προϋπόθεση που περιλαμβάνεται στην έννοια «ενισχύσεις που χορηγούνται με κρατικούς πόρους» πληρούται επίσης όταν ο κρατικός οργανισμός λαμβάνει ο ίδιος ενισχύσεις μέσω του κράτους ή ιδιωτικών επιχειρήσεων, τέταρτον δε αν η έννοια της ενισχύσεως, ως παροχής δωρεάν πλεονεκτήματος, συντρέχει και όταν ο αποδέκτης της ενισχύσεως δεν είναι η ιδιωτική επιχείρηση αλλά ο κρατικός οργανισμός και αν συντρέχει το στοιχείο της δωρεάν παροχής όταν η εισφορά της ιδιωτικής επιχείρησης είναι ασήμαντη εν σχέσει προς τη συνολική δαπάνη.

- 20 Στα δύο αυτά ερωτήματα πρέπει να δοθεί ενιαία απάντηση.

- 21 Η απαγόρευση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 92, παράγραφος 1 αφορά το σύνολο των ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους, χωρίς να πρέπει να γίνεται διάκριση αναλόγως του αν η ενίσχυση χορηγείται απευθείας από το κράτος ή από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς που το κράτος ιδρύει για το σκοπό αυτό ή τους επιφορτίζει με τη χορήγηση της ενισχύσεως. Για την εφαρμογή του άρθρου 92, πρέπει να λαμβάνονται κυρίως υπόψη οι επιπτώσεις της ενισχύσεως επί των ωφελουμένων επιχειρήσεων ή παραγωγών και όχι το καθεστώς των οργανισμών που είναι αρμόδιοι για τη διάθεση και τη διαχείριση της ενισχύσεως.

- 22 Κρατικό μέτρο που ευνοεί ορισμένες επιχειρήσεις ή προϊόντα δεν χάνει το χαρακτήρα του χωρίς αντάλλαγμα παρεχόμενου πλεονεκτήματος λόγω του ότι χρηματοδοτείται πλήρως ή εν μέρει με εισφορές που επιβάλλει η δημόσια αρχή και εισπράττει από τις οικείες επιχειρήσεις.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

- 23 Στη συνέχεια ερωτάται αν ο ανταγωνισμός στρεβλώνεται και το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών επηρεάζεται δυσμενώς όταν η έρευνα της αγοράς και η δια-

φήμιση στις οποίες προβαίνει ο κρατικός οργανισμός εντός της χώρας και στο εξωτερικό διενεργούνται επίσης από παρόμοιους οργανισμούς άλλων χωρών της Κοινότητας.

- 24 Η ενδεχόμενη παράβαση της υποχρέωσης που υπέχει ένα κράτος μέλος από τη Συνθήκη, εν σχέσει προς την απαγόρευση του άρθρου 92, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από το γεγονός ότι άλλα κράτη μέλη παρέβησαν επίσης την υποχρέωση αυτή. Οι επιπτώσεις πολλαπλών στρεβλώσεων του ανταγωνισμού επί του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών δεν αλληλοαναιρούνται αλλά, αντίθετα, συσσωρεύονται, πράγμα που αυξάνει τα επιβλαβή αποτελέσματα για την κοινή αγορά.

Επί του έκτου και του εβδομού ερωτήματος

- 25 Με το έκτο ερώτημα ερωτάται αν μια εισφορά που επιβάλλεται όχι επί του εισαγομένου προϊόντος αλλά κατά την επεξεργασία του αποτελεί επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμό κατά την έννοια των άρθρων 9, παράγραφος 1, 12 και 13, παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΟΚ, με το έβδομο δε ερωτάται αν συντρέχει δυσμενής διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΟΚ επίσης όταν επιβάλλονται επιβαρύνσεις «στα προϊόντα άλλων κρατών μελών» όχι κατά την εισαγωγή τους, αλλά μόνο κατά την επεξεργασία τους.
- 26 Τα δύο αυτά ερωτήματα αφορούν την οριοθέτηση μεταξύ επιβαρύνσεως ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμό, κατά την έννοια των άρθρων 9, 12 και 13 της Συνθήκης και εσωτερικού φόρου, κατά την έννοια του άρθρου 95, σκοπό δε έχουν να επιτρέψουν στο εθνικό δικαστήριο να κατατάξει την οφειλόμενη στο ABSATZFOERDERUNGSFONDS εισφορά στη μία ή την άλλη κατηγορία. Στα δύο ερωτήματα πρέπει επομένως να δοθεί ενιαία απάντηση.
- 27 Σύμφωνα με το σύστημα της Συνθήκης, μια εισφορά δεν μπορεί να εμπίπτει συγχρόνως στις δύο ανωτέρω κατηγορίες, δεδομένου ότι τα άρθρα 9 και 12 απαγορεύουν στα κράτη μέλη να επιβάλλουν μεταξύ τους εισαγωγικούς και εξαγωγικούς δασμούς ή επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος, ενώ το άρθρο 95 περιορίζεται να απαγορεύει τις δυσμενείς διακρίσεις εις βάρος προϊόντων άλλων κρατών μελών μέσω εσωτερικών φόρων.
- 28 Όπως δέχθηκε το Δικαστήριο με την απόφαση της 18ης Ιουνίου 1975 (υπόθεση 94/74, IGAV, SLG.1975, σ. 710), στην οποία αναφέρεται το εθνικό δικαστήριο, η απαγόρευση του άρθρου 13, παράγραφος 2 αφορά όλες τις επιβαρύνσεις που επιβάλλονται επ' ευκαιρία ή λόγω της εισαγωγής και οι οποίες, επειδή επιβαρύνουν εισαγόμενα προϊόντα και όχι τα ομοειδή εγχώρια προϊόντα, αυξάνουν

την τιμή κόστους τους και έχουν επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων το ίδιο περιοριστικό αποτέλεσμα με τους δασμούς. Το ουσιώδες χαρακτηριστικό μιας επιβαρύνσεως ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμό, που τη διακρίνει από ένα εσωτερικό φόρο, είναι ότι επιβαρύνει αποκλειστικά εισαγόμενα προϊόντα, ενώ ο εσωτερικός φόρος επιβάλλεται τόσο στα εισαγόμενα, όσο και στα εγχώρια προϊόντα. Εισφορά που επιβαρύνει συγχρόνως εισαγόμενα και ομοειδή εγχώρια προϊόντα μπορεί εντούτοις να συνιστά επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμό, αν περιορίζεται σε ορισμένα προϊόντα και προορίζεται αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων που ευνοούν ειδικά τα επιβαρυνόμενα εγχώρια προϊόντα, έτσι ώστε να αντισταθμίζεται μερικά ή ολικά η φορολογική επιβάρυνση που αυτά υφίστανται.

- 29 Όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που χαρακτηρίζουν μια επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμό, είναι χωρίς σημασία το γεγονός ότι η εισφορά επιβάλλεται σε στάδιο της διαθέσεως στο εμπόριο ή της επεξεργασίας του προϊόντος μεταγενέστερο της διαβάσεως των συνόρων, εφόσον το προϊόν επιβαρύνεται αποκλειστικά λόγω της διαβάσεως των συνόρων, γεγονός που αποκλείει αντίστοιχη επιβάρυνση του εγχωρίου προϊόντος.
- 30 Δεν πρέπει να θεωρούνται ως επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμούς οι χρηματικές επιβαρύνσεις που εντάσσονται σε γενικό σύστημα εσωτερικών εισφορών, το οποίο περιλαμβάνει συστηματικά, σύμφωνα με τα ίδια κριτήρια, τα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα. Αυτό μπορεί να ισχύει ακόμη και στην περίπτωση που πρόκειται για εισαγόμενο προϊόν ως προς το οποίο δεν υπάρχει ομοειδές εγχώριο προϊόν, εφόσον η επιβάρυνση αφορά ολόκληρες κατηγορίες εγχωρίων ή ξένων προϊόντων που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, ανεξαρτήτως καταγωγής. Το άρθρο 95 έχει ως αντικείμενο να εξαλείψει τις άμεσες ή έμμεσες δυσμενείς διακρίσεις έναντι των εισαγομένων προϊόντων αλλά όχι να τα φέρει σε πλεονεκτική φορολογική θέση εν σχέσει προς τα εγχώρια προϊόντα. Δεν συντρέχει κατά κανόνα δυσμενής διάκριση απαγορευόμενη από το άρθρο 95 όταν ένας εσωτερικός φόρος επιβαρύνει εγχώρια και ήδη εισαχθέντα προϊόντα κατά την περαιτέρω επεξεργασία τους, χωρίς να υπάρχει μεταξύ τους διαφορά, λόγω καταγωγής, ως προς το ύψος της επιβαρύνσεως, τη φορολογική βάση ή τον τρόπο εισπράξεως του φόρου.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το VERWALTUNGSGERICHT Frankfurt am Main με Διάταξη της 10ης Ιουνίου 1976, αποφαινεται:

- 1) Οι διατάξεις του άρθρου 93 δεν εμποδίζουν τα εθνικά δικαστήρια να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 92 της Συνθήκης, όταν κρίνουν ότι η απόφαση επί του ερωτήματος αυτού είναι αναγκαία για την έκδοση της αποφάσεώς τους· τα εθνικά δικαστήρια δεν είναι όμως αρμόδια να αποφανθούν — ελλείψει εκτελεστικών κανονισμών κατά την έννοια του άρθρου 94 — επί προσφυγής με την οποία ζητείται να διαπιστωθεί ότι μια υφισταμένη ενίσχυση, που δεν αποτέλεσε αντικείμενο αποφάσεως της Επιτροπής υποχρεώνουσας το οικείο κράτος μέλος να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει, ή μια νέα ενίσχυση που θεσπίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 3 είναι ασυμβίβαστη με τη Συνθήκη.
- 2) Το άρθρο 92 της Συνθήκης καλύπτει το σύνολο των επιχειρήσεων, ιδιωτικών ή δημοσίων, και το σύνολο των κλάδων παραγωγής των επιχειρήσεων αυτών, υπό την επιφύλαξη μόνο του άρθρου 90, παράγραφος 2 της Συνθήκης.
- 3) Η απαγόρευση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 92, παράγραφος 1 αφορά το σύνολο των ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους, χωρίς να πρέπει να γίνεται διάκριση αναλόγως του αν η ενίσχυση χορηγείται απευθείας από το κράτος ή από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς που το κράτος ιδρύει για το σκοπό αυτό ή τους επιφορτίζει με τη χορήγηση της ενισχύσεως.
- 4) Κρατικό μέτρο που ευνοεί ορισμένες επιχειρήσεις ή προϊόντα δεν χάνει το χαρακτήρα του χωρίς αντάλλαγμα παρεχόμενου πλεονεκτήματος λόγω του ότι χρηματοδοτείται πλήρως ή εν μέρει με εισφορές που επιβάλλει η δημόσια αρχή και εισπράττει από τις οικείες επιχειρήσεις.
- 5) Η ενδεχόμενη παράβαση της υποχρέωσης που υπέχει ένα κράτος μέλος από τη Συνθήκη, εν σχέσει προς την απαγόρευση του άρθρου 92, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από το γεγονός ότι άλλα κράτη μέλη παρέβησαν επίσης την υποχρέωση αυτή.
- 6) Όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που χαρακτηρίζουν μια επιβάρυνση ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμό, είναι χωρίς σημασία το γεγονός ότι η εισφορά επιβάλλεται σε στάδιο της διαθέσεως στο εμπόριο ή της επεξεργασίας του προϊόντος μεταγενέστερο της διαβάσεως των συνόρων, εφόσον το προϊόν επιβαρύνεται αποκλειστικά λόγω της διαβάσεως των συνόρων, γεγονός που αποκλείει αντίστοιχη επιβάρυνση του εγχωρίου προϊόντος.
- 7) Δεν συντρέχει κατά κανόνα δυσμενής διάκριση απαγορευόμενη από το άρθρο 95 όταν ένας εσωτερικός φόρος επιβαρύνει εγχώρια και ήδη εισαχθέντα

προϊόντα κατά την περαιτέρω επεξεργασία τους, χωρίς να υπάρχει μεταξύ τους διαφορά, λόγω καταγωγής, ως προς το ύψος της επιβαρύνσεως, τη φορολογική βάση ή τον τρόπο εισπράξεως του φόρου.

Κρίθηκε από το Δικαστήριο στο Λουξεμβούργο στις 22 Μαρτίου 1977.

Kutscher Donner Pescatore Mertens de Wilmars Sørensen
Mackenzie Stuart O'Keefe Bosco Touffait

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 22 Μαρτίου 1977.

Ο γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Πρόεδρος
H. Kutscher

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JEAN-PIERRE WARNER

(Βλ. υπόθεση 74/76, Συλλογή 1977, σελ. 155)